

MAHDUM KULU FARAĞI'NIN HAYATI VE TÜRKMEN EDEBİYATINDAKİ YERİ

Yrd. Doç. Dr. Muhammed MAGHAMİNİYA*

Özet

Mahdum Kulu, duygularını, düşüncelerini ve yaşam deneyimini Türkmen edebiyatına yansıtan ve yaşatan önde gelen bir Türkmen Şairi ve edebiyatçısıdır. Mahdum Kulu, İran'ın Türkmen Sahra bölgesinde 1733 yılında "Hacı Kavuşan" köyünde doğup büyümüştür. Mahdum Kulu, çocukluğunun erken yaşlarında dini eğitimi ile birlikte dönemin bilimlerini öğrenmeye başlar ve daha sonra Türkistan'ının ünlü medreselerinde öğrenimine devam eder. Türkistan bölgelerini seyahat eder ve döneminin hocalarıyla tanışır ve onların ilim meclislerine katılır. Mahdum Kulu'nun yazılı eserlerinden günümüze gelen Divanı, Türkmen yazılı edebiyatının başta gelen kapsamlı ve yazılı eserlerden sayılmaktadır. Şair, bu eserde yaşadığı bölge ve dönem itibariyle Türkmenlerin toplumsal değerlerini, geleneklerini, insani ve milli duygularını, acılarını ve direnişlerini kendi ana dili Türkmençenin ince detaylarıyla şiir kalıpları çerçevesinde ortaya koymuştur. İlim ve irfan aşkı ile büyüyen ve toplumunun insani ve milli değerlerini bir büyük güç ve onur bilen Mahdum Kulu, kişiliği, düşünceleri ve yaşam deneyimiyle eserini bütün Türkmenlerin anısında canlı tutmayı başarmıştır. Şair 1797 yılında, 64 yaşında iken Türkmen Sahra "Aba Sari Çeşmesi" bölgesinde vefat etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mahdum Kulu, Mahdum Kulu Faragi.

MAHDUM KULU FARAGI'S BIOGRAPHY AND PLACE IN TURKEMENIAN LITERATURE

Abstract:

Makhdoom Qulu is Turkmen Poet and Man of letters that reflected his feelings, thought and experience of life and lead with a Turkmen literature. Makhdoom Qulu, born in Haji Kavushan located in Turkmen Sahararegion (northeast of Iran) in 1733, which grew up there. Makhdoom Qulu has started his religion and other science's learning in early childhood age. His first teacher was his father, called "Devlet Muhammed Azadi". Then he became student at famous madrasahs (schools) in Turkistan. Makhdoom Qulu has first created from the Turkman Court of literature written in the comprehensive and written monuments by his poetry. Poet, explains its region, values of life, violations of the human and the national feelings, angles and successes of Turkmanian by mother language and poetry of molds. Makhdoom Qulu's personality, thought and all life experience to keep Turkmenian minds have will be able to live his poetry. Poet has dead in "Aba Sarichashma", Turkmen Sahara on 1797.

Key Words: Mahdum Kulu, Mahdum Kulu Faragi.

GİRİŞ

Türkmenler, oğuz Türkleri olarak bilinmektedir¹. Çin'in Uygur Türkmenlerinin yaşadığı bölgelerinden İran'ın Türkmen Sahra bölgesine kadar uzanan Türkistan (Orta Asya),

* GŞÜ İİBF İşletme Bölümü, maghami9876@gmail.com

Türkmenler ile diğer Türk boylarının ata vatanı olarak bilinmektedir. Tarihsel süreç içinde bu bölgede cereyan eden savaşlar ve iktidar mücadelelerinin bıraktığı büyük insani yıkım ve güçlülükler yaşanmıştır. Türk boylarında özellikle Türkmenlerde büyük dağılım ve yayılım süreci başlamıştır. Türkmenler bu yayılımda bazı ülkeleri yönetecek biçimde büyük devletler ve imparatorluklar kurmuşlar veya bazıları da diğer devletlerin yönetimi altında topluluk veya iller şeklinde günümüze kadar hayatlarını sürdürmüşlerdir. Türkmen topluluklarının bazıları, yıllarca ayrı ülkelerde değişik yönetimler altında zor koşullara rağmen kendi geleneklerini ve dini, kültürel ve siyasi varlıklarını yaşatmaya çalışmışlardır. Nitekim hâlâ bu toplulukların gelenekleri, yaşayış biçimleri ve kültürel geçmişi ayrı coğrafyada olmasına rağmen (örneğin Çin’de yaşayan Uygur Türkmenleri ile İran Türkmen Sahrada yaşayan Türkmenler) tıpatıp birbirine benzemektedirler. Lehçe ve konuşma biçimlerinden tut geleneksek sosyal yaşamlarına kadar olan özelliklerin birçoğu aynıdır. Nitekim, her toplulukta konuşulan Türkçe, diğer topluluklar tarafından aynı anlam çerçevesinde kolayca anlaşılmaktadır.

Her milletin bireylerini ve topluluklarını birbirine bağlayan ve sosyal köprü rolünü üstlenen temel olgu, onların kültür ve edebiyatını ortak anlamda yansıtan gelenekleri ve manevi değerlerdir. Bu olgunun bilimsel anlamdaki alanı da dil ve edebiyattır. Muhakkak ki, anılan toplulukların her birinde Türkmenlerin edebiyatını veya yaşam öyküsünü yansıtan şairler, yazarlar, bilim ve din adamları ortaya çıkmıştır. Türkmen Sahra’da doğup bu bölgeler ve diğer yankın bölgelerde (Türkmenistan ve Afganistan Türkmen bölgeleri) yaşayan Türkmenlerin yaşamını, düşüncelerini ve öykülerini irfan ve hikmet dolu edebi eserlerle yansıtmaya çalışan Molla Nefes, Kurbandurdu Zelili, Muhammed Veli Kimine, Muhammed Devlet Azadi, Miskin Kılıç, Nur Muhammed Endelip, Mahdum Kulu Farağı gibi büyük şair ve edebiyatçıları saymak mümkündür. Ancak bu toplulukların özellikle anavatanda yaşayan Türkmenlerin edebiyat tarihine damgasını vuran şairlerden en başta geleni, Mahdum Kulu Farağı’dır.

Türkmenlerin edebiyatındaki hayat felsefesinin genel çizgilerini anlamak için Mahdum Kulu Farağı’nın hayatını, düşüncelerini ve eserlerini tanımak ve incelemek gerekir. Şairin yaşamı ve öyküleri aynen Türkmenlerin o tarihi dönemdeki milli duyguları, dini inanç ve sosyal düşüncelerini yansıtmaktadır. Bu makalede Mahdum Kulu Farağı’nın hayatı, Türkmen edebiyatındaki yeri ve önemi, edebi eserleri ve bu eserlerin ana konuları üzerine durulacaktır.

A. Mahdum Kulu’nun Hayatı

¹ Oğuz Türklerinde ilk İslam dinine iman getirenlere Türk-iman yani Türkmen denildiği veya bu adın, Türküm-Men diyen Türklere verildiği şeklinde ileri sürülen görüşler vardır.

Mahdum Kulu'nun 1733 tarihinde İran sınırları içinde Günbed-e Kavuus şehrinin Hacı Kavşan kasabasında doğduğu bilinmektedir². Mahdum Kulu, çocukluğunu Etrek (Görge) bölgesinde geçirmiştir (Etrek, bölgenin en büyük nehridir ve Hazar denizine akmaktadır.) Mahdum Kulu, Türkmenlerin Göklen boyu Gerkez aşiretine mensup olduğunu eserinde belirtmiştir. Babası Devlet Memmed Azadi, o dönemin bilgin, şair ve tasavvuf ehli olarak ün kazanmıştır. Geçimini demircilikle özellikle atların nal yapımı ile sağlar. Mahdum Kulu, genç yaşta sevdiği Mengli'ye güzel duygular besler ve şiirlerinde bu insani aşkıdan söz eder (Shad Mehr 1994: 50). Ancak hayatın getirdiği zorluklar nedeniyle onunla bir araya gelemez. Şair, eski töre gereği vefat eden kardeşinin eşi ile evlenmek zorunda kalır. İki oğul sahibi olur ancak kısa bir süre sonra her iki çocuğu da vefat eder (Şad Mehr 2013: 2). Oğullarının vefatı, şairde büyük acı bırakır. Ancak bu acı da hayatın diğer zorlukları gibi şairin sabrını ve yaşam deneyimini güçlendirir.

Mahdum Kulu'nun hayatı, o bölgede cereyan eden kıtlık, savaşlar ve istikrarsızlıklar ortamında geçmiştir. Örneğin Gaznevi hükümlerinden olan Nadir Şah Afşar'ın zulüm ve baskılarına, ayrıca cehalet yüzünden boy ve aşiret savaşlarına yakından tanık olmuştur. Mahdum Kulu'nun ilim ve irfan eğitiminde babasının büyük emeği geçmiştir. Babasından çok kısa sürede Arapça, Farsça ve daha sonra civar Türkmen bölgelere yaptığı seyahat sırasında Çağatayca ve Türk lehçelerini öğrenir. Mahdum Kulu, Kuran ve fıkıh bilimleri başta olmak üzere, dini ve beşeri bilimler konusunda babasından ve bölgesindeki medreselerden temel eğitimini alır. Lebap şehrinde (Türkmenistan sınırları içinde) Halaç ilçesinin Kızıl Ayak köyünde olan İdris Baba Medresesinde daha sonra Gökteş Medresesinde eğitimine devam eder. Şair, yüksek eğitimini döneminin üniversitesi kabul edilebileceğimiz Hive'deki "Şirgazi" Medresesinde görür (Sarıyev 2013: 2)³. Ancak şair bununla yetinmeyip daha sonra o dönemin ünlü medreseleri olan Buhara ve Afganistan medreselerinde bir süre öğrenim görür. Daha sonra eğitimini Hoca Ahmed Yesevi Mektebinde devam ettirir.

Mahdum Kulu, Ahmed Yesevi, Sa'dî-i Şirâzi, Fuzuli, Nevayî, Hacıbektaş-ı Veli, Nizami gibi Türk dünyasının büyük bilgin, mutasavvıf veya şairlerinin eserleri ile yakından ilgilenir ve bu eserlerden etkilenir. Ayrıca, Eflatun, Ariosto, İbni Sina vs. ünlü biginlerin eserlerini inceler. Türkistan'nın ünlü bilim merkezi olan Buhara, Hive, Endican, Semerkant ve Margalan şehirleri ile Afganistan ve Hindistan diyarlarını dolaşır. Nitekim, Türkistan bölgesinde yapmış olduğu seyahat ve dönemin büyük aydın ve âlimleriyle yaptığı görüşmeler, ona tarihi, kültürel ve sosyal boyutta deneyim ve bilgiler kazandırır.

Mahdum Kulu, şiir yazmaya genç yaşlarında başlar. Şiirlerinin ilham kaynağı, halkının yaşamı, yaşadığı zorluklar, özgürlük öyküleri ve millî ve manevî çizgilerdir. O bunları engin edebiyat dili ile dünyaya ve Türk dünyasına aktarmıştır.

Büyük bilgin ve mutasavvıfların hayatı ve eserleri, Mahdum Kulu'nun hayatı ve kişiliği üzerinde derin etkiler bırakmıştır. Bu etkiyi şiirlerinden anlamak mümkündür. Bununla birlikte, tasavvuf kültürü, ona daha insancıl ve barışçıl özellikler kazandırmıştır. Bu nedenle, akıl, iman ve insani değerler ile halkına olan aşk, onun yaşamına ve eserlerine olgu olmuştur (Akpınar, 1986). Mahdum Kulu'nun bu olgularının başında hep Allah aşkı ve sevdası gelmiştir. Divanının her bölümünde yaşadığı dönemin derin sosyo-kültürel izlerini bulmak mümkündür (Söylenmez, 2002).

Mahdum Kulu, altmış yaşında iken İran-Türkmenistan sınırı yakınındaki Aba Sarı Çeşme bölgesi civarında 1797'da vefat etmiştir⁴. Günümüzde mezarı, İran'ın Türkmen Sahra bölgesinin Ak Tokkoy köyünde bulunmaktadır. Mezarı, İslam devriminden birkaç yıl sonra İran hükümetince anıt mezar olarak ilan edilmiştir. Bu anıt mezarda törenler yapılır ve orası bütün Türkmenlerin ve onu seven kişilerin uğrak yeridir.

B. Mahdum Kulu'nun Şiirlerinin Türkmen Edebiyatındaki Yeri

Mahdum Kulu'nun kendine özgü san'atı ile Türkmen edebiyatının belirginleşmesinde ve gelişmesinde büyük payı vardır. Mahdum Kulu, Türkmenlerin yaşam ahlakını, milli ve insani duygularını, dini-tasavvufi anlayışını, Divan'ında en güzel şekilde yansıtmıştır ve Türkmen edebiyat felsefesinin temel çizgilerini ortaya koymuştur. Mahdum Kulu'nun şiirleri, edebiyat literatüründe büyük ilgi ile karşılanmıştır. Nitekim şiirlerinin ortaya koyduğu milli ve insani düşünceler konusunda ünlü bazı yazarlar fikirlerini belirtmişlerdir. Örneğin, Nazım Hikmet, Mahdum Kulu'nun kişiliği konusunda şöyle der: "Mahdum Kulu benim şairimdir. Onun dili de benim dilimdir. Ben, Mahdum Kulu'dan çok şeyler öğrendim. O benim hocamdır. O bana öğretti ki sürekli kendi halkım için mücadele edeyim." Gene Rus edebiyat ve tarih bilgini, "Mahdum Kulu'nun şiirleri, Türkmencenin kendine özgü lehçesine bir örnektir. Onun yazıları bütünleyici kural ve düzene sahiptir ki diğer edebi eserlerde bu az bulunur." derken Cengiz AYTMATOV, 18. Asrı, Mahtdum Kulu'nun san'at asrı olarak adlandırır (Şad Mehr 2013: 3).

C. Mahdum Kulu'nun Edebi Eserleri ve Bu Eserlerin Ana Konuları

Mahdum Kulu, yaşadığı dönemin bütün olumsuzluklarına rağmen durmadan kendi toplumunun kaygı ve öykülerini edebi dile aktarması ile birlikte döneminin bilim çevresi ve bilginleri ile de bağlantısını çok sıkı şekilde devam ettirmiştir. Dönemin

⁴ Mahdum Kulu'nun vefat tarihi konusunda 1791 ilâ 1797 yılları arasında değişik tarihler ileri sürülmüştür. Ancak 60 yaşında vefat etmiş olması dolayısıyla makalede bu tarihi 1791 olarak tercih ettik.

önemli ilim meclislerinde bulunmuş, ünlü âlim ve mutasavvıflarının öğrencisi olmuş ve civar ülkeleri dolaşmıştır.

Mahdum Kulu'nun birçok eser ve yazıları, talihsiz olaylar nedeniyle kaybolmuştur. Nitekim, Etrek nehrinin civarında yaşadığı ev, eşya ve yazıları nehir sularının taşmasıyla telef olmuştur. Bu nedenle şair, şiir ve söylemlerinde Etrek nehrine sitem etmiş ve onu gaddarlıkla suçlamıştır. Şair'in günümüze ulaşan yaklaşık 700 şiiri bulunmaktadır. Mahdum Kulu'nun şiirlerinin bazı bölümleri ilk olarak Shudzkov (1845), Vamberi (1863) ve W. Brawzin (1890) tarafından Avrupa'ya götürülmüştür. 1907 yılında bu şiirlerin taş basımı Buhara, Kazan, Taşkent ve sonra Astara Han, Merv, Bakü ve İran'da yayımlanmıştır. Mahdum Kulu'nun şiirlerinin en eski basımı, İstanbul'da (1921) Şeyh Muhsin Fani, Buhara'da (1912-1913) Kurbanverdi Gürgani ve Taşkent'te (1910) Arif Canov tarafından yapılmıştır. Sovyet döneminde Mahdum Kulu'nun Divan'ı Türkmenistan'da, Arap elifbası ile üç defa yayımlanmıştır. Ayrıca İran'da Buhara'daki nüshasından hareketle Şah Geldi Baba Niyazi'nin önerisi ile 1940'da basılıp yayımlanmıştır (Akpınar 1986).

Mahdum Kulu Divan'ının el yazması nüshaları çeşitli ülkelerde bulunmaktadır. Dokuz nüshası Türkmenistan Bilimler Akademisi'ne bağlı Mahdumkulu Dil ve Edebiyat Enstitüsü'nde, bir nüshası Bakü'de, bir nüshası Taşkent'te, dört nüshası Leningrat'ta, bir nüshası Londra (British) Müzesinde saklanmaktadır. Ayrıca Arif Canov (1910), Kurban Berdi Gürgani (1912) ve Şeyh Muhsin Fani (1921) tarafından basılan ilk nüshalar ise sırasıyla Taşkent, Buhara ve İstanbul'da saklanmaktadır (Şad Mehir 2013: 54)

Divan'daki ana konular, vatan sevgisi, birlik ve kardeşlik, Türkmenleri tek devlet çatısına çağrı, sosyal dengesizlikler, öğütler, aşk, tasavvuf, erdemlik, mertlik, sevgi, dostluk ve vefa, yiğitlik, tokgözlülük gibi insan hayatının temel olgularından oluşmaktadır. Şair bu konuları okuyucunun duygusunu derinden etkileyecek akıcı ve duru sözcüklerle ifade etmiştir. Çöl yaşamının Mahdum Kulu'ya verdiği güç, sevinç, fedakarlık, doğruluk, sabır, dayanışma duyguları ve Etrek nehrinin yeşil yaylalarının ona verdiği huzur, arayış ve canlılık duygusu, şiirlerinin edebi güzelliğini ve zenginliğini etkileyen önemli faktörlerdendir.

Mahdum Kulu'nun şiirlerinin özellikleri:

a) Kendisinden önceki şairlerin şiirlerinden ve şiirlerindeki deneyimlerden yararlanmıştır. Mahdum Kulu'nun şiirlerinde kullanılan bazı kalıplar, teşbihler, istiareler, vurgular Çağatay şairlerine veya Fars edebiyatında örneğin Sa'di veya Firdevsi gibi şairlerin üsluplarına birer örnek teşkil edebilmektedir.

b) Mahdum Kulu'nun şiirleri, içerdiği konuların çeşitliliği ve anlam derinliğine rağmen kolay ve canlı biçimde algılama tarzı, dönemine göre edebi yenilik sayılır.

c) Mahdum Kulu, çoğu şiirlerinde Türkmen halkının hayat öykülerine değinmiştir. Aynı zamanda çoğu yerde Türkmenlerin bir ferdi olarak doğru olanı haykırması veya alkışlamıştır. Halkın yaşamını ilgilendiren olay ve sorunları yansıtmak, aslında şairin Çağatay edebiyatına olan yakınlığını göstermektedir

ç) Mahdum Kulu'nun şiirlerinin önemli ilham kaynağı, halkın sözlü ve düşünsel edebiyatıdır. Şair, Türkmen halkının yaşam öyküsünü dile getirirken şiirlerini ve duygularını yaygın halk hikâyeleri, romanları, masalları ve kahramanlarının başarı öyküleri ile beslemiştir. Bu anlamda Mahdum Kulu'nun şiirleri, Türkmen folklor ve yazılı edebiyat özelliğini taşımaktadır (Nasrattinoğlu 1990).

d) Mahdum Kulu'nun diğer önemli bir özelliği de şairin aile ve okul eğitiminde etkilendiği Kur'an-ı Kerim başta olmak üzere dinî kaynakları örnek alarak şiirlerinde yansımasıdır. Mahdum Kulu'nun Ahmed Yesevi, Hacı Bektaş-ı Velî ve Mevlana'nın özgür düşüncelerinden derinden etkilendiği şiirlerinin satıraralarından anlaşılmaktadır. Nitekim, Türkmenlerin barış içinde İslam dinini kabul ettiğini ve Nakişbendi tasavvuf yolunun çok eskiden beri Türkmenler arasında yaygın bir biçimde benimsendiğini onun şiirlerinden anlamak mümkündür.

SONUÇ

Mahdum Kulu, kişiliği ve eserleri ile sadece Türkmen Sahrası'nın siyasi, kültürel ve sosyal durumunu yansıtmakla kalmamış ayrıca Türkmenlerin birleşmesi, devlet kurması, yaşamlarını hak, adalet, sevgi ve barış felsefesi üzerine geliştirmeleri konusunda önerilerde bulunmuştur. Mahdum Kulu'nun şiirleri, Türkmenlerin öykü ve değerlerini, yaşamın bütün alanlarında değerlendirir, aklı, ilim ve irfanı ölçü alır. Şairin sanatı, büyük bir incelikle halkın dili ve sözlü edebiyatından hareketle inşâ olmuştur. Türkmen sözlü edebiyatının çok üstün bir şiir sanatı ile yazıya aktarılması, Türkmen edebiyatını hayata geçiren tarihi bir dönemin başlangıcı sayılmakla birlikte Türkmenlerin edebiyat, tarih, kültür ve siyasi alanlarda temel felsefesini oluşturan değerleri içermektedir. Bu şiirler, sırf belirli bir olgu, ide veya duygu etkinliği için yazılmış değildir. Onun şiirleri, beşerî ve toplumsal kültürün fazilet ve irfan olgularını da içeren duygu ve deneyimleri canlandırmaktadır. Bu nedenle Mahdum Kulu'nun bu şaheseri, sadece Türkmenlere değil, bütün uluslara ve insanlığa bir armağan sayılır.

Mahdum Kulu'nun Şiirlerinden Seçmeler (Türkiye Türkçesine aktarma):

CEYHUN İLE HAZAR DENİZİ ARASI

Çöl üstünden eser yeli Türkmenin

Gül goncası kara gözüm karası
Kara dağdan iner seli Türkmenin
Hakkı saymak vardır onun gayesi

Çarpışır çölünde neri-mayası
Renk-be-renk gül açar yeşil yayılası
Mest olmuş reyhan çölü Türkmenin
Ala yeşil bürünüp çıkar perisi

Kökerip fışkırır amberin esi
Bek Töre Ak Sakal, yurdun eyesi
Gören tutar güzel ili Türkmen'in
O merdin oğludur merttir pederi

Koroğlu kardeşi, sarhoştur sırrı
Dağda-düzde koysa ova çölleri diri
Alamaz, aslan oğlu Türkmen'in
Gönüller erikler bir olup başlar

Tartsa gücünü verir topraklar taşlar
Bir sofrada hazır kılınsa aşlar
Götürülür o ikbâli Türkmen'in
Göğe yol havalanır ata çıkanda

Dağlar nâle döner kıya bakanda
Bal getirir coşup derya akanda
Kesilmez meyvesi, balı Türkmen'in
Gafil kalmaz dövüş günü hor olmaz

Kargışa, nazara giriftar olmaz
Bel belden ayrılıp solup sarılmaz
Daim amber saçar gölü Türkmen'in
Tireler (boylar) kardeştir, Tanrı yaradır

İkballer ters gelmez Hakk'ın nurudur
Mertler ata çıksa savaş sarıdır.

Yav üstüne yavdur yolu Türkmen'in

Sarhoş olup çıkar ciğeri dağlanmaz
Taşları sindirir kolu bağlanmaz
Gözüm arka düşmez gönül eğlenmez
Söyler Mahdum Kulu, dili Türkmenin

GÜRGEN'İN

Önünde Bülent Sağ, serinde duman
Denizden eser yeli Gürgen'in
Bulut oynap seli Gürgen'in
Akar boz bulanıp Gürgen'in

Tokayları vardır kargı kamışlı
Gözleri vardır altın gümüşlü
Keçi koyun, kır tilki, kara gemişli
Arkalı inek var malı Gürgen'in

Ürküp duran ner, mayalar
Ağır bezirgan, tüccar eyeler
Tutuşup, abanıp duran kayalar
Önü-ardı sağı solu Gürgen'in

Yiğitler terme-şal bağlar beline
Yürüğe binip tırlan alır eline
Ak göğüsün bir ceren deniz yeline
Meler maralı çölü Gürgen'in

Mahdum Kulu ilden ile aralar
Hicran tığı ile bağrını parçalar
Kolunu sallap maral kemini periler
İner olumundan deli Gürgen'in

YAĞŞIDIR (YAKIŞIR)

Hoş gününde hoş bulup gezmeye
Barışmaya, gelişmeye yad yağışı
Gam gününde, kalma kalın üstünde
Doğan yakışı, kardeş yakışı, zat yağşıdır

Helal işle, Ahiretten vehmin var
Fakiri incitme, gönül rahmin var
Aşkta az da çok da fehmin var
Akıl bulsan, söze kulak tutmak yağşıdır

Yürek dayanır oğul bağına
Şirin mahbup erir yaş kuvveti
Yiğidin dünyada üçtür muradı:
Mahbup gerek, yarak gerek, at gerek

Mollalar Ahiret sözünü söylerler
İnkâr etme, gelecek iştir, eylerler
Kim bilir ki, Ahirette ne eylerler
Yiyip içip, binip göçüp ötmek yağşıdır

Payını almayan kişi, sözden, öğütten
Ayrılığı yoktur kuru söğütten
Denk-duş bilmez, mani anlamaz yığitten
Akıl hissi veren it yağşıdır

Mahdum Kulu, dosttan sırrını gizleme
Bi-vefadır, na-mehremi gözleme
Sözler bulsan, söz aslına yetmek yağşıdır

GÖNÜL HOŞUNADIR

Gönül bir beden şahıdır
Her söz, gönül hoşundadır
Yedi iklimin tahtında
Her biri bir işindedir

Dağların çıkıp inmesi
Çokların göçüp gömülmesi
Dünyanın devirip dönmesi
Feleğin gerdeşindedir

Kimdir bu dünyada kalan?
Bana çındır, size yalan
Bir aktır, bir kara aylan
Her kimsenin başındadır

KAYNAKÇA

AKPINAR Yavuz , (1986), “Mahdum Kulu”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi** , C. VI, İstanbul.

ALTUN Erman, “Şair Mahtumkulu’nun Şiirlerinde Sanat, Estetik ve Üslup”, <http://www.antoloji.com/mahtum-kulu-siiri/http://www.antoloji.com/mahtum-kulu-siiri/>, Erişim Tarihi: 01.10.2013

NASRETTİNOĞLU İrfan Ünver, (1990), **Görkemli Türkmen Ozanı Mahdumkulu**, Ankara.

SÖYLENMEZ M, (2002), “Mahtumkulu’nun Eğitim Görüşü”, **Felsefe Dünyası Dergisi**, S. 35.

ŞAD MEHR Amankılıç, “Mahtumgulu Ferâgî, Şâir-i Nâmdâr-ı Türkmen” **Edebistan** , S. 52, Tahran, Ferverdîn 1373/Nisan 1994, s. 48-50

ŞAD MEHR Amankılıç, “Mahdumkulu’nun Yaşamı ve Şiirleri”, www.shadmehronline.ir, Erişim Tarihi: 21.09.2013

SARIYEV Berdi, “Mahtumkulu Fraki’nin Şiir Divanı Üzerine Bir İnceleme”, <http://www.turkmenhost.com/documents/Berdi/Mahturk1.htm>, Erişim Tarihi: 01.10.2013